

Dr hab. Mirosława Kwiecień, prof. UE we Wrocławiu

Jubileusz urodzinowy

Dr hab. prof. UE we Wrocławiu, jest uznaną ekspertką wrocławskiej szkoły rachunkowości. Szkoła ta ma długą historię, stanowi bowiem kontynuację dorobku intelektualnego elit naukowych lwowskich i krakowskich uczelni w dziedzinie: ekonomii, prawa i rachunkowości w okresie istnienia II Rzeczypospolitej. W nurcie rozwoju nauk ekonomicznych i społecznych (ówczesna klasyfikacja nauk) międzywojennego Lwowa i Krakowa znajdował się również rozwój teorii rachunkowości, jej nauczania i adoptowania do praktyki gospodarczej. Twórcy, uczeni ekonomiści Lwowa (m.in. L. Caro, S. Grabski, W. Grabski – autor reformy walutowej w Polsce 1924 roku, T. Lulek, F. Tomanek, W. Góra, S. Górniak, T. Seifert i inni) lansowali zasadę porządku społecznego opartego na współdziałaniu a nie na kapitalistycznym współzawodnictwie, w większości byli przeciwni **zasadom liberalizmu kapitalistycznego**. (III obszar badań naukowych Jubilatki). Słuszność poglądów lwowskiej szkoły po wielu latach, udowodniła praktyka gospodarcza. Historyczny rozwój społeczeństwa, rozwój myśli ekonomii i rachunkowości według uczonych tej szkoły powinien być podporządkowany ustrojowi solidarystycznemu, gdzie **aspekty moralno-etyczne są równoważne z aspektami ekonomiczno-gospodarczymi**.

Poglądy lwowskiej szkoły - rozwoju myśli ekonomii, znajdowały odzwierciedlenie w badaniach w teorii rachunkowości zwłaszcza bilansoznawstwie (wycenie składników majątku, sprawozdawczości itp.) jak i doskonaleniu praktyki rachunkowości. Okres międzywojenny ugruntował rozwój rachunkowości jako efekt emanacji klasycznej ekonomii (szkoły historycznej ekonomii) oraz doktryn prawnych (prawa podatkowego, skarbowego itp.). Publikacje z rachunkowości miały charakter interdyscyplinarny. W powojennej Polsce (po II wojnie światowej) uczeni z Lwowa podjęli pracę w nowo tworzonych ośrodkach m. in. we Wrocławiu (S. Górniak wraz ze swoimi uczniami: J. Taterem, B. Siwoniem). Zmiana ustroju społeczno-gospodarczego **nie zdeterminowała** zmiany Ich poglądów, otóż maksyma „**nie ma teorii rachunkowości bez praktyki rachunkowości, nie ma praktyki rachunkowości bez teorii rachunkowości**” to podkreślanie konieczności wykorzystania **teorii ekonomii** w tworzeniu **teorii rachunkowości**. Szerokie postrzeganie rachunkowości według uczonych

szkoły lwowskiej – stanowiły podstawę zbudowania **wrocławskiej szkoły rachunkowości**. Szerokie postrzeganie rachunkowości jako **nauki** (teorii bilansowych) i **nauki stosowanej** (praktyki rachunkowości wyprzedziło o całą epokę rozwiązania prawne (regulacje międzynarodowe – rachunek przepływu kapitałów, metody wyceny zasobów majątkowych według koncepcji wartości godziwej). Dorobek naukowy S. Górniaka, B. Siwonia, J. Tretera (reprezentantów lwowskiej szkoły rachunkowości, później twórców wrocławskiej szkoły rachunkowości) wniósł znaczący wkład w rozwój teorii rachunkowości, a przede wszystkim praktyki gospodarczej w regulacjach prawnych rachunkowości w ówczesnym systemie społeczno-gospodarczym (gospodarce socjalistycznej). Otóż funkcje społeczno-gospodarcze i prawne, jakie pełniła rachunkowość w tym systemie – wynikły z **teorii ekonomii – historycznej szkoły ekonomii**, a nie z ekonomii socjalizmu. Nasuwa się pytanie, czy było to możliwe? Otóż tak – wskazywano, że rachunkowość jako system **dowodowo – informacyjny** jest narzędziem do prawidłowego prowadzenia działalności gospodarczej przez organizacje gospodarcze i ich kontroli i oceny efektów. Wskazywano, że przychody, koszty, zyski, straty – to parametry ekonomiczne działalności gospodarczej, tak samo jak kategorie służące do pomiaru fizycznego – np. wagi – kilogram, itp. z tym, że pomiar ekonomiczny to pomiar w szacunku pieniężnym. Ekonomisci – ówcześni decydenci – przyjmowano te rozwiązania prawne jako narzędzia ochrony mienia społecznego. Ale druga strona medalu – to fakt, że wrocławska szkoła rachunkowości oparta na szkole historycznej ekonomii, a przede wszystkim na teoriach bilansowych niemieckich – traciła na znaczeniu w środowisku akademickim zwłaszcza reprezentantów nauk ekonomicznych zafascynowanych rozwiązaniami określanymi jako ekonomia socjalizmu. Rachunkowość była traktowana jako zbiór regulacji prawnych nie znano teorii bilansowych, metod działania poznawczego niezbędnych do formułowania refleksji badawczych, ale to co istotne jest (i było) dla rachunkowości jako nauki stosowanej (praktyka rachunkowości) były stosowane metody pomiaru ekonomicznego zgodnie z procedurami metodologicznymi rachunkowości. Dr hab. prof. UE we Wrocławiu ponad 50 lat jest związana z praktyką gospodarczą współpracując z organizacjami gospodarczymi w kraju i zagranicą. Od 1968 roku do 2014 była pracownikiem Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (wcześniej WSE, AE) gdzie uzyskała dyplom magistra (1968), stopień naukowy doktor nauk ekonomicznych (1976), doktora habilitowanego (1992). Każda z prac była nagrodzona, stosowną nagrodą SKwP – nagrody I stopnia im. S. Skrzywana. Miejsce zatrudnienia: Wydział Zarządzania Informatyki i Finansów (wcześniej WZiI) pełniąc następujące funkcje: **opiekun** Koła Naukowego Rachunkowości (30 lat – nagrody Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego 1981 oraz 20 nagród za opracowania studenckie w przeważającej mierze I stopnia)

pełnomocnika Katedry Rachunkowości i Analizy Finansowej (2000-2002) oraz Kierownika Katedry TRiAF (2005 – 2014). Ponadto pełniła funkcję pełnomocnika Rektora d/s. studiów w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Głogowie (studia dedykowane dla korporacji KGHM Polska Miedź - 1998-2014). Jest promotorką licznej grupy prac magisterskich i dyplomowych, jak i rozpraw doktorskich z racji współpracy z praktyką gospodarczą. Realizowała jako kierownik projektów badawczych (40 projektów w latach 1990 – 2014) zarówno z badań podstawowych, jak i z rachunkowości stosowanej. Zmiany systemowe w Polsce zdeterminowanych nowe wyzwania dla rachunkowości zwłaszcza w zakresie rachunkowości stosowanej (dostosowanie regulacji prawnych z rachunkowości do wymogów regulacji międzynarodowych i unijnych). Efekty badań miały (i mają) nie tylko charakter poznawczy ale przede wszystkim użyteczny. Wiele prac dyplomowych (25) rozpraw doktorskich (8) oraz publikacji (3) – było nagrodzonych nagrodami kapituły Rady Naukowej SKwP (prace dyplomowe i rozprawy doktorskie – to nagrody I stopnia)- jest to istotne z punktu widzenia oceny jakości kształcenia, zarówno studentów, jak i młodej kadry.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, współpracy z KGHM Polska Miedź SA (od 1971) zwłaszcza a latach (1996 – 2002) bowiem zmiany w regulacjach prawnych rachunkowości zarówno krajowych, międzynarodowych i unijnych, co stanowiło wyzwanie dla nauki i praktyki rachunkowości, zarówno w polskich organizacjach gospodarczych jak i w krajach unijnych. Zespół kierowany przez dr hab. prof. UE we Wrocławiu sporządził po raz pierwszy w Polsce **skonsolidowane sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych według postanowień wynikających z regulacji międzynarodowych rachunkowości tzw. Międzynarodowych Stosunków Rachunkowości**. Doświadczenia zawodowe z tego zakresu stanowiły podstawę „tworzenia” regulacji prawnych rachunkowości. Brak doświadczeń we wdrażaniu nowych prawnych rachunkowości z powodu braku kadry naukowej spowodował konieczność kształcenia zawodowego stąd unikatowa oferta dydaktyczna ZOD w Głogowie – kształcenie kadry dla KGHM Polska Miedź – ok. 1000 absolwentów (1998-2014). Dla potrzeb wdrażania nowych regulacji prawnych w rachunkowości przygotowywano ich interpretację (w cyklu kwartalnym). Stąd unikatowa publikacja **Rachunkowość w praktyce** red. naukowa M. Kwiecień, D.Misińska (2002-2005) a od (2005-2010) red. naukowy M.Kwiecień wyd. Verlag Dashofer Literatura fachowa dla firm i instytucji. Można zaryzykować stwierdzenie, że był to okres powrotu Jubilatki do problemów – obszarów badawczych wyznaczonych przez Jej mistrzów, czyli reprezentantów lwowskiej szkoły rozwoju myśli ekonomicznej i rachunkowości, wynikało to bowiem z faktu aktualności prowadzonych badań przez twórców

wrocławskiej szkoły rachunkowości dla których prekursorami – mistrzami byli uczeni Lwowa i Krakowa Polski międzywojennej. Nasuwa się pytanie, **co to znaczy powrót?** Otóż Jubilatka w okresie kryzysu w badaniach naukowych rachunkowości zarówno w badaniach podstawowych, jak i stosowanych (nie tylko w Polsce ale Stanach Zjednoczonych również – ale inne były powody) w latach 1978 – 1990, podjęła badania w zakresie wykorzystania **sztucznej inteligencji** w rachunkowości. Prawie pół wieku temu profesor Uniwersytetu Berkeley J.J. Wheeler (profesor ze szkoły biznesu) na podstawie wieloletnich badań nad metodami działania poznawczego (metoda pozytywna i normatywna) oraz badań w doskonaleniu praktyki rachunkowości stwierdził *„moje podejście nie jest podejściem proroka zwątpienia, lecz kogoś kto wierzy, że rachunkowość poczyniła w ostatnich okresach znaczne postępy pod względem badań i teorii, a jej przeszłość wygląda pomyślnie z nadzwyczajnymi możliwościami doniosłego rozwoju o charakterze umysłowym (intelektualnym), jak i praktycznym. Rozwój ten będzie zależał od: umiejętności dostosowania się, wszechstronności naukowców w tej dziedzinie, kiedy nowe środki (narzędzia) i pomysły, pochodzące z szeregu innych dziedzin będą dostępne i możliwe do zastosowania”* (Wheeler, The Accounting Review 1970 s.33). Ta maksyma, jak również doświadczenia z licznych stażów zagranicznych) w zwłaszcza: University of Amsterdam Erasmus University CE Rotterdam, Uniwersytet Charles-de-Gaulle Lille, zdeterminowały **II obszar badawczy** Jubilatki, czyli zastosowanie sztucznej inteligencji w rachunkowości, jako narzędzia zarządzania. Efektem prowadzonych badań są liczne publikacje m.in. **Rachunkowość jako narzędzie zarządzania. Systemem z bazą wiedzy, Rachunki problemowe kosztów i wyników, Analiza finansów z wykorzystaniem bazy wiedzy.** Wyniki badań były przedmiotem wystąpień na konferencjach krajowych i międzynarodowych z zakresu rachunkowości, jak i sztucznej inteligencji stąd liczne publikacje w renomowanych wydawnictwach m.in. Nord-Holland, **Kredytowanie – system z bazą wiedzy.** Według Jubilatki, staże w Holandii (czyli u „najlepszych księgowych świata”) to okres zdobywania wiedzy o rachunkowości korporacyjnej. Zmiany systemu w Polsce (jak już wspomniano) to powrót do **I obszaru badawczego** Jubilatki, czyli pomiar pieniężny według maksymy: **nie ma teorii rachunkowości bez praktyki rachunkowości, nie ma praktyki bez teorii rachunkowości,** z tym, że przełom cywilizacyjny, finansowania gospodarki globalnej to nowe wyzwania dla praktyki rachunkowości, stąd **III obszar badań** Jubilatki – **doskonalenie praktyki rachunkowości – nowy pragmatyzm rachunkowości.** Nowym wyzwaniem dla rachunkowości dla badań, pozytywnych i normatywnych (jak stwierdza Jubilatka w wielu publikacjach) **były stylizowane teorie ekonomii** Efekty badań Jubilatka prezentuje w wielu publikacjach m.in. **Dylematy i trendy rachunkowości w: Eseje o podatkach i rachunkowości,**

red. J. Ostaszewski, i inni). W wiodącej gospodarce, czyli w Stanach Zjednoczonych, ale również w Polsce trwała debata (zapoczątkowana w latach 30 XX wieku) o potrzebie zmian w określeniu celów rachunkowości, a zwłaszcza sprawozdawczości – jako opisu rzeczywistości gospodarczej. Zmiany w regulacjach prawnych rachunkowości, zwłaszcza międzynarodowych, jak podkreśla to w swoich publikacjach Jubilatka – to wyłącznie zmiany semantyczne (co udowadnia prowadzone przez nią badania empiryczne, jak i przeszukiwanie literatury zarówno krajowej jak i zagranicznej). Według Jubilatki rachunkowość była i jest zwłaszcza w polskich warunkach rozumiana wyłącznie jako rachunkowość stosowana, czyli nauka praktyczna. Jubilatka w publikacjach z **III obszaru badań** – udowadnia, że rachunkowość jako nauka ma przeszłość bowiem jej teoria normatywna (aczkolwiek nie tylko, również pozytywna) umożliwia opis z trzech rozłączonych autologicznie poziomów badanej rzeczywistości gospodarczej (z poziomu empirycznego, faktycznego i realnego – wg Lawsona), wskazując, że konwergencja rachunkowości finansowej z zarządczą to warunek konieczny, to warunek konieczny determinujący jej interdyscyplinarność. Oprócz pracy naukowej Jubilatka działa według zasady solidarności społecznej. Jest wolontariuszem stowarzyszenia działającego na rzecz dobra publicznego, co sprawia, że jest honorowym obywatelem dolnośląskiego Głogowa. Jej hobby to dendrologia.

Źródła:

Opracowano na podstawie dostępnych źródeł **Wrocławskie środowisko akademickie. Twórcy i ich uczniowie 1945 – 2005**, Wrocław – Warszawa Kraków Zakład Naukowy im. Ossolińskich – wydawnictwo 2005 s. 307-309

Ludzie Nauki Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2012 s. 98-99

Biuletyn PTE Dobra publiczne: wczoraj – dziś – jutro 2/2016, s. 61-62

Eseje o podatkach i rachunkowości, red. J. Ostaszewski, M. Jamroży, A. Tłoczkoła Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2018 s. 71-99